

Οικονομικές Επιπτώσεις του COVID-19

Η ελληνική εμπειρία

Καθηγητής Δημήτριος Β. Σκιαδάς
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Έδρα JEAN MONNET
Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ
και Έλεγχος

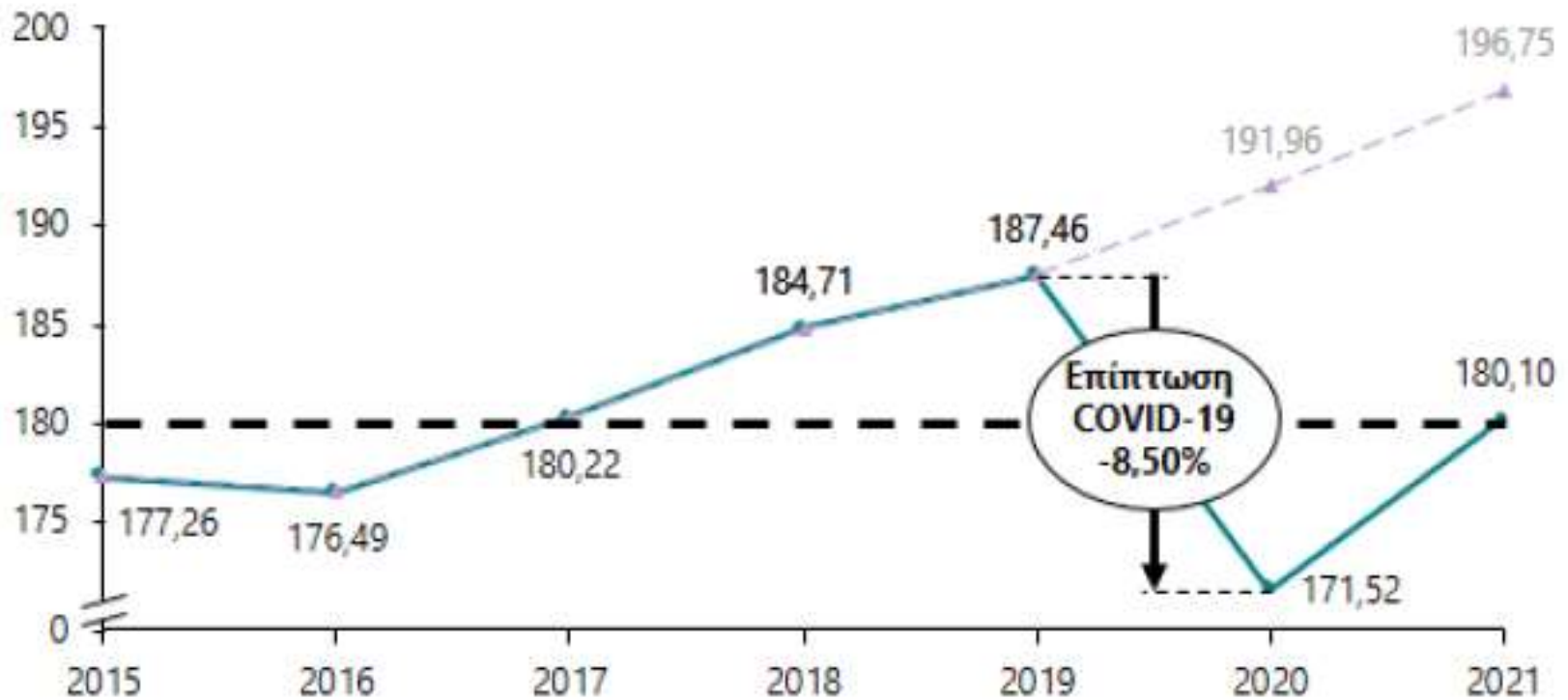
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Εκτίμηση επίδρασης στο ΑΕΠ

Αρχική πρόβλεψη ΑΕΠ για το 2020

ΑΕΠ (σε δισ.)

(ποσά σε δισ.)	FY2015	FY2016	FY2017	FY2018ε	FY2019ε
Χονδρικό εμπόριο	58,6	58,9	61,8	67,3	64,9
Μεταποίηση	53,8	50,4	55,4	56,9	56,6
Λιανικό εμπόριο	42,1	41,6	42,7	43,6	43,8
Ενέργεια	19,8	18,1	21,4	21,1	19,9
Μεταφορά και αποθήκευση	12,7	13,0	13,4	13,8	14,7
Υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης	11,0	10,8	11,8	12,7	13,0
Ενημέρωση και επικοινωνία	9,8	9,7	9,9	10,1	10,5
Λοιποί κλάδοι (< 10 δισ)	59,2	59,2	61,2	62,5	63,8
Σύνολο εγχώριας παραγωγής	267,0	261,8	277,5	287,9	287,1

Grant Thornton, 2020

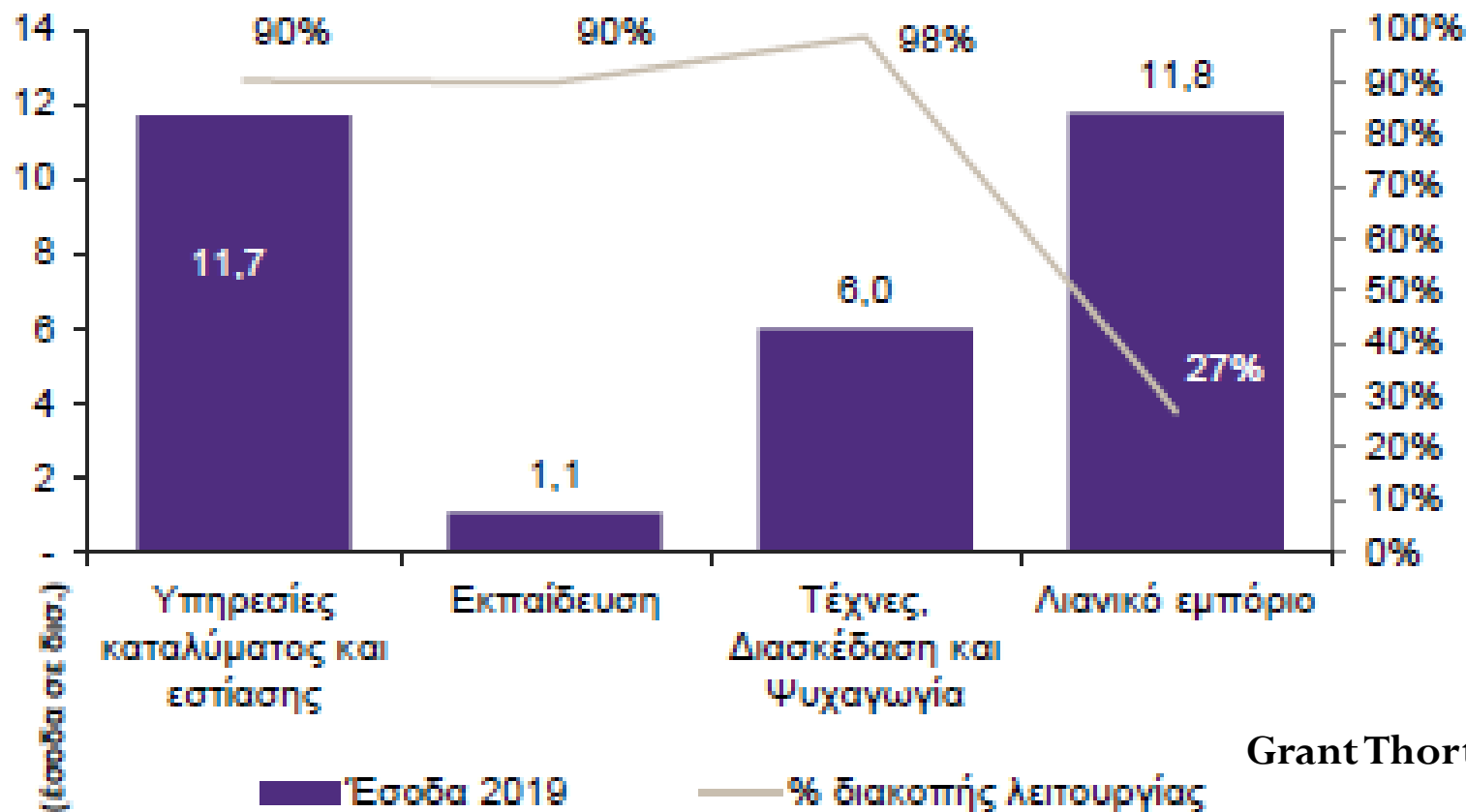
- Την περίοδο 2015 – 2019 ο κύκλος εργασιών του συνόλου των Ελληνικών επιχειρήσεων αυξήθηκε κατά 7,5% (ή κατά €20,1 δισ.).
- Το 58% του συνολικού κύκλου εργασιών συντελείται από τους κλάδους του Χονδρικού & Λιανικού εμπορίου και Μεταποίησης.
- Η διάρθρωση του κύκλου εργασιών παραμένει σχετικά σταθερή την τελευταία πενταετία.
- Οι υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης μολονότι αντιπροσωπεύουν ποσοστό 4%-5% έχουν ιδιαίτερη πολλαπλασιαστική επίδραση.

Κλάδοι που επλήγησαν από τον Covid-19

(έσοδα σε δις.)	Έσοδα FY2019€	% Του κλάδου
Χονδρικό εμπόριο	42,0	65%
Μεταποίηση	39,6	70%
Λιανικό εμπόριο	23,6	54%
Ενέργεια	7,4	37%
Μεταφορά και αποθήκευση	14,7	100%
Υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης	13,0	100%
Ενημέρωση και επικοινωνία	4,9	47%
Λοιποί κλάδοι (< 10 δις)	54,0	85%
Κλάδοι που πλήττονται	199,1	69%

- Στον ανωτέρω πίνακα παρουσιάζεται ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων που επλήγησαν άμεσα από τον COVID-19, με την έννοια ότι περιλαμβάνονται επιχειρήσεις οι οποίες:
  - Είτε περιλαμβάνονται στους ΚΑΔ για τα μέτρα ενίσχυσης που έλαβε η Ελληνική πολιτεία, οι οποίες όμως δεν υποχρεώθηκαν να διακόψουν τη δραστηριότητά τους.
  - Είτε υποχρεώθηκαν να διακόψουν τη λειτουργία τους.
- Το 69% του συνολικού κύκλου εργασιών παράγεται από επιχειρήσεις που πλήττονται από τον Covid-19.
- Το 58% παράγεται από επιχειρήσεις που περιλαμβάνονται στους ΚΑΔ για τα μέτρα ενίσχυσης χωρίς να έχουν υποχρεωθεί να διακόψουν τη δραστηριότητά τους.
- Το 11% παράγεται από επιχειρήσεις που διέκοψαν υποχρεωτικά τη λειτουργία τους.

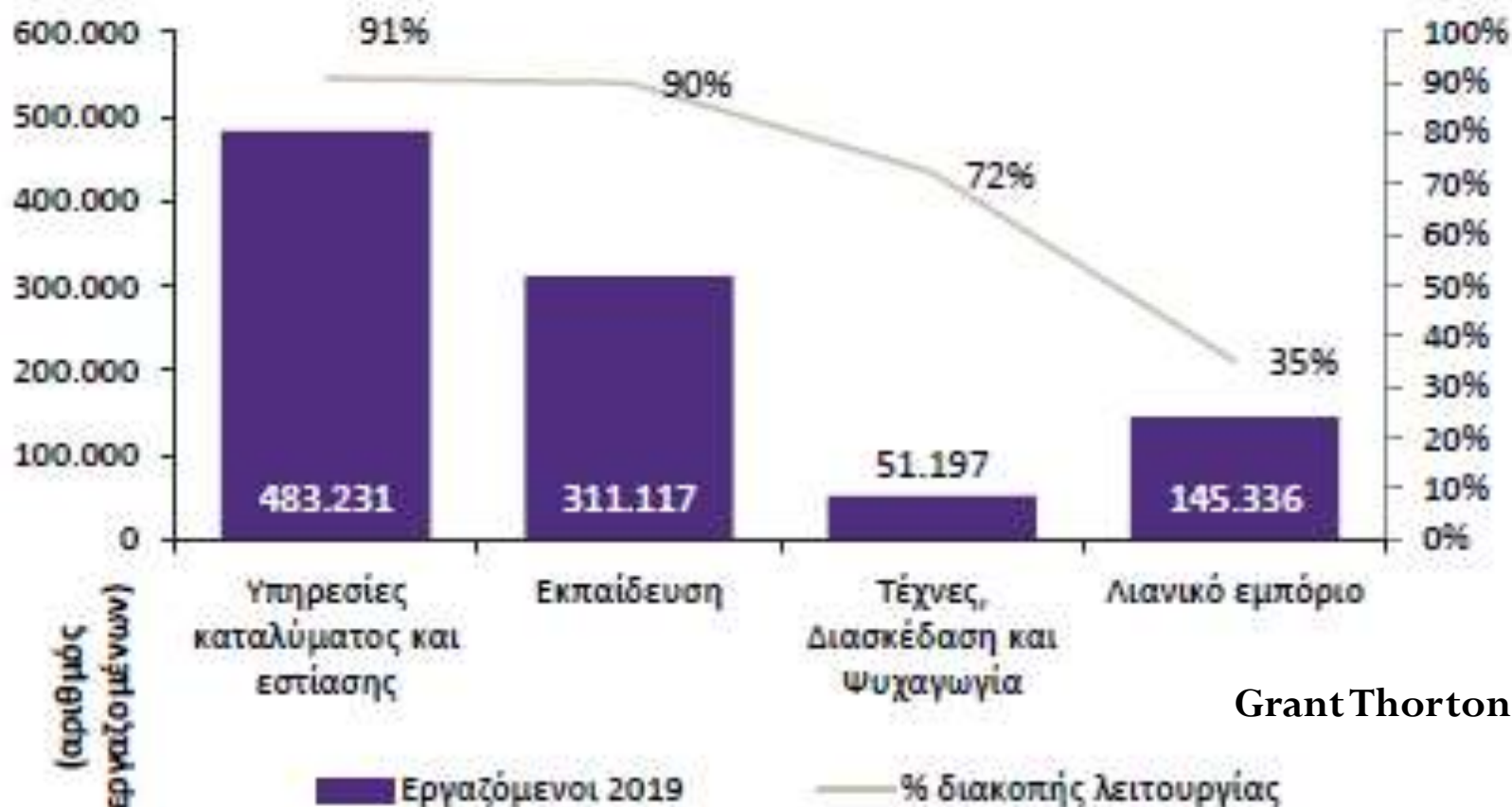
Έσοδα επιχειρήσεων που διέκοψαν την λειτουργία τους

Grant Thornton, 2020

- Συνολικά, επιχειρήσεις που παράγουν κύκλο εργασιών ποσού € 32,9 δισ. (11% επί του συνολικού κύκλου εργασιών) και απασχολούν περίπου 1,1 εκ. εργαζομένους (25% επί του συνόλου) διέκοψαν τη δραστηριότητά τους.
- Οι κλάδοι που επλήγησαν περισσότερο, καθώς διεκόπη η δραστηριότητα σχεδόν στο σύνολό τους, αφορούν τις Υπηρεσίες Καταλύματος & Εστίασης, την Εκπαίδευση και την Ψυχαγωγία.

Εργαζόμενοι επιχειρήσεων που διέκοψαν δραστηριότητα

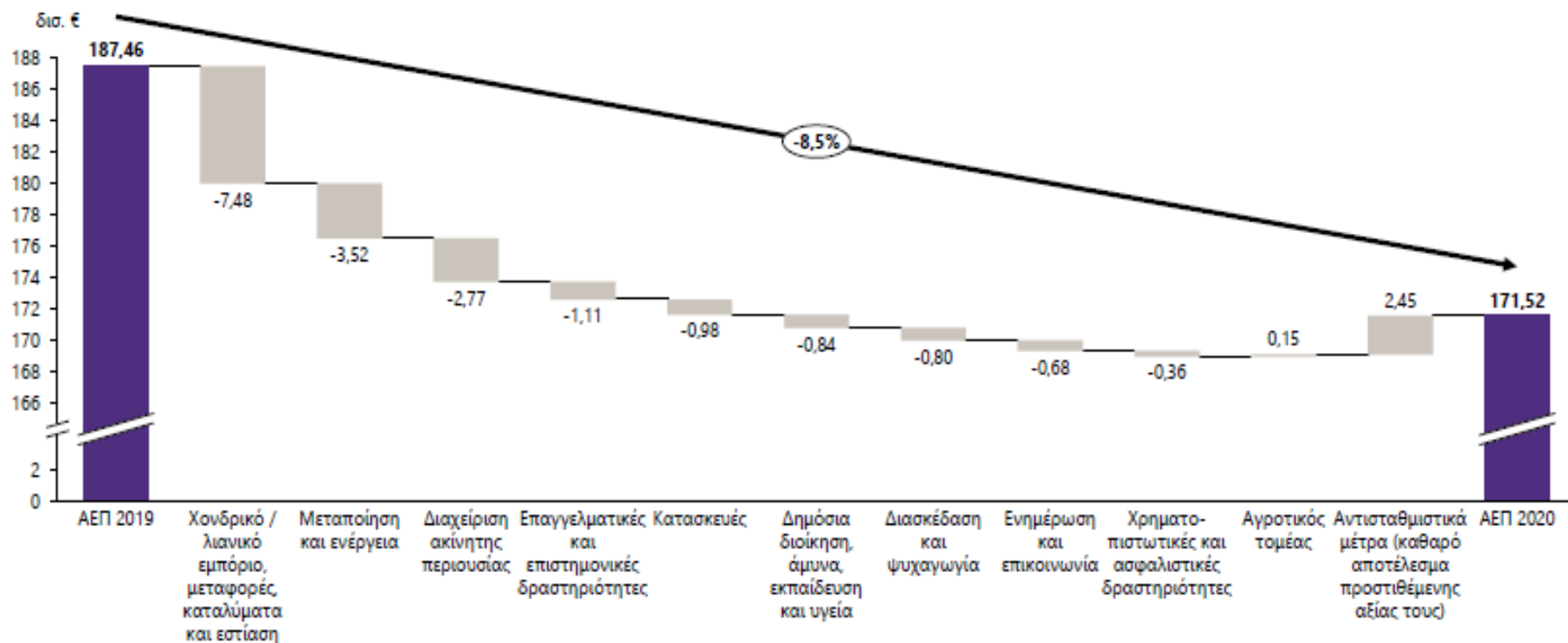

Grant Thornton ,2020

- Στα διαγράμματα, παρουσιάζεται ο κύκλος εργασιών το 2019 και ο αριθμός των εργαζομένων, που απασχολούσαν το 2019, επιχειρήσεις οι οποίες διέκοψαν τη δραστηριότητά τους, σε κλάδους οι οποίοι είχαν τη σημαντικότερη αρνητική επίδραση από τον COVID-19 βάσει των μεγεθών αυτών και του εύρους της διακοπής της δραστηριότητάς τους.
- Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ μόλις το 1,6% των ανωτέρω επιχειρήσεων έχει δυνατότητα διενέργειας ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Μεταβολή προστιθέμενης αξίας κλάδων και ΑΕΠ

Συσχέτιση μεταβολής προστιθέμενης αξίας και ΑΕΠ (αρχική εκτίμηση, βασικοί κλάδοι)

- **Ερευνα Endeavor** (παγκόσμιος οργανισμός για την διαμόρφωση επιχειρηματικού κινήματός υψηλού αντίκτυπου)
- **Διάρκεια της κρίσης στην αγορά:** Αρχικά, οι εκτιμήσεις των επιχειρηματιών είχαν αποκλίσεις, καθώς 4/10 επιχειρηματίες ήλπιζε ότι η κρίση θα είχε διάρκεια δύο μηνών, ενώ παράλληλα 4/10 πίστευε ότι η κρίση θα είναι παρούσα μέχρι και το τέλος του έτους. Το καλοκαίρι, το 53% των συμμετεχόντων εκτιμούσε ότι η ύφεση θα συνεχιστεί έως το 2020, το 10% έως το τέλος του 2021 και το 3% έως το 2022. **Χρόνος ανάκαμψης:** το 27% δήλωνε ότι η επιστροφή σε κανονικούς ρυθμούς θα έρθει μέχρι το τέλος του 2020, το 46% θεωρούσε ότι η ανάκαμψη θα έρθει το 2021, ενώ το 17% ελπίζει σε μια ανάκαμψη το έτος 2022.
- **Ετοιμότητα των ελληνικών επιχειρήσεων για άμεση ανταπόκριση στη κρίση:** το 60% δήλωσε ότι βρέθηκαν απροετοίμαστες άνευ σχεδίου συνέχειας και το 1/3 των επιχειρήσεων δεν κατείχε ούτε τον στοιχειώδη εξοπλισμό για την υποστήριξη της εξ αποστάσεως εργασίας. Τελικά οι 7/10 επιχειρήσεις κατάφεραν να αυτοματοποιήσουν στο 50% τις λειτουργίες τους.
- **Διατήρηση δραστηριότητας:** Το 50% των επιχειρήσεων συνέχισε τις συναλλαγές, το 37% διέκοψε μερικώς τις συναλλαγές και το 13% σταμάτησαν εξ ολοκλήρου τις συναλλαγές.
- **Έσοδα:** Το 57% των επιχειρήσεων σημείωσε πτώση στα ετήσια έσοδά τους, με το 17% από αυτές να σημειώνει πτώση 60-100%. Παρόλα αυτά, το 24% των συμμετεχόντων σημείωσε αύξηση κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.
- **Απασχόληση:** Πάνω από το 50% των συμμετεχόντων είχαν αναστείλει την απασχόληση μέρους ή όλου του εργατικού δυναμικού τους. Μόνο το 10% των εταιρειών είχε προχωρήσει σε απολύσεις και περικοπές αμοιβών, ποσοστό που εκτιμάται ότι θα αυξηθεί καθώς το 30% των ιδιοκτητών επιχειρήσεων δήλωσε ότι θα προχωρήσουν σε μείωση μισθού και προσωπικού που μπορεί να άγγιζε έως και 20% μέχρι το τέλος του 2020.
- **Κόστος λειτουργίας:** Το 35% των επιχειρήσεων μείωσαν κατά 40% το κόστος ενοικίου των γραφείων τους. Ταυτόχρονα, το 46% είχαν προχωρήσει σε αναστολή των φορολογικών τους υποχρεώσεων, ενώ το 55% είχε υπαχθεί σε μέτρα για διευρυμένη οικονομική ελάφρυνση. Τέλος, το 20% των επιχειρήσεων δεν έχει αξιοποιήσει κανένα πρόγραμμα υποστήριξης ακόμη.
- **Ρευστότητα:** Οι 6/10 επιχειρήσεις σημείωσαν προβλήματα ρευστότητας, ενώ οι μισές από αυτές (3/10) διέθεταν μηδενικό απόθεμα ρευστότητας. Μόνο το 15% των ερωτηθέντων εξασφάλισε ρευστότητα για περισσότερο από ένα έτος.

- **Έρευνα ICAP (εως Νοέμβριο 2020)**

- 3 στις 4 επιχειρήσεις διέκοψαν την λειτουργία τους κατά την περίοδο του lockdown ή έστω ανήκουν σε κλάδους που επλήγησαν με βάση τον ΚΑΔ. Η πλειοψηφία αυτών ανήκουν στον Κλάδο του Τουρισμού, έπειτα στον κλάδο των κατασκευών, στο χονδρικό εμπόριο, στο λιανικό εμπόριο, στις υπηρεσίες και στα τρόφιμα-ποτά.
- Οι περισσότερες επιχειρήσεις(67%) εκτιμά ότι ο κύκλος εργασιών του θα είναι αρκετά μειωμένος το 2020 συγκριτικά με το 2019, ενώ μόνο 1 στις 4 επιχειρήσεις (25%)θα εμφανίσει αύξηση στον κύκλο εργασιών της το 2020.Η μείωση αυτή αναμένεται να είναι της τάξεως του 21% κατά μέσο όρο τόσο στα κέρδη, όσο και στην ρευστότητα(22%).
- **Τουρισμός:** Στον συγκεκριμένο κλάδο θεωρήθηκε ότι η μείωση των συναλλαγών θα είναι η μεγαλύτερη όλων των κλάδων καθώς αγγίζει το 66% και ακολουθεί ο κλάδος της εστίασης με μείωση 38%. Συνολικά, από τους 22 κλάδους, οι 17 παρουσίασαν διψήφιο ποσοστό μείωσης. Την μικρότερη μείωση αναμένεται να παρουσιάσει ο κλάδος της πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών κατά 1% και ο κλάδος της ενέργειας και ανακύκλωσης κατά 4%.
- **Για τις ΜΜΕ** προβλέπεται μείωση κατά 24% για το 2020, πρόκειται για τις πολύ μικρού μεγέθους επιχειρήσεις που εμφανίζουν κύκλο εργασιών κάτω των 2 εκατ. ευρώ, ενώ σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα κυμαίνεται η μείωση για εταιρείες με κύκλο εργασιών από 2-10 εκατ. ευρώ, η οποία ανέρχεται σε ποσοστό κατά 14%.Οι εταιρείες με κύκλο εργασιών που ξεπερνούν τα 10 εκατ. ευρώ προβλέπουν ότι η μείωση του κύκλου εργασιών τους θα είναι της τάξεως 10%.
- **Για το 2021.** οι 5 στις 10 επιχειρήσεις(51%) εκτιμά ότι ο κύκλος εργασιών τους θα είναι εμφανώς μικρότερος από αυτόν του 2019. Οι εταιρείες προβλέπουν ότι ο κύκλος εργασιών θα παρουσιάσει μείωση 13% το 2021 σε σχέση με το 2019 και εκτιμά ότι σε υψηλότερα επίπεδα θα κυμανθεί η μείωση τόσο στα κέρδη (14%) όσο και στην ρευστότητα (15%). Ωστόσο, οι επιχειρήσεις προσβλέπουν μια αύξηση του κύκλου εργασιών της τάξεως του 10% σε σχέση με το 2020.

Πρόβλεψη του Κύκλου Εργασιών το 2020 ανά Κλάδο και ανά Μέγεθος

Κλάδος	< €2 εκατ.	€2 εκατ. - €10 εκατ.	> €10 εκατ.	Σύνολο
Τουρισμός	-65%	-73%	-63%	-66%
Εστίαση	-40%	-32%	-30%	-38%
Εκπαίδευση	-38%	-	-	-38%
Εκδόσεις - Εκτυπώσεις	-41%	-5%	20%	-37%
Ιατρικές Υπηρεσίες	-30%	-3%	-12%	-25%
Λιανικό Εμπόριο	-23%	-24%	-17%	-23%
Καύσιμα - Λιπαντικά - Υγραέρια	-60%	-16%	-20%	-21%
Τρόφιμα - Ποτά	-29%	-16%	-6%	-20%
Μεταφορές - Αποθηκεύσεις	-28%	-13%	4%	-19%
Υπηρεσίες	-18%	-19%	-15%	-18%
Κατασκευές	-21%	-1%	-2%	-17%
Χονδρικό Εμπόριο	-22%	-8%	-11%	-17%
Ελαστικά - Πλαστικά	-11%	-28%	-8%	-15%
Βιομηχανία	-18%	-9%	-7%	-14%
Σουπερμάρκετ	-8%	-32%	-3%	-14%
Αγροτικά Προϊόντα	-13%	-16%	3%	-13%
Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες & Ασφάλειες	-15%	-1%	-6%	-12%
Ακίνητη Περιουσία	-17%	7%	30%	-8%
Χημικά Προϊόντα - Χρώματα	-6%	-7%	-	-6%
Φάρμακα - Καλλυντικά	-10%	8%	7%	-5%
Ενέργεια - Ανακύκλωση	-1%	-1%	-16%	-4%
Πληροφορική - Τηλεπικοινωνίες	-3%	5%	8%	-1%
Σύνολο	-24%	-14%	-10%	-21%

ICAP, 2020

- **Ενέργειες επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση συνεπειών της πανδημίας**
- Α) Εξασφάλιση ρευστότητας για τις 7 από τις 10 επιχειρήσεις
- Β) Συγκράτηση δαπανών σε ποσοστό 56%
- Μέχρι στιγμής το 42% των επιχειρήσεων επιλέγουν να συνεχίσουν να αναπτύσσουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες καθώς και απαιτείται γρήγορη προσαρμογή στα νέα δεδομένα αλλά και παράγονται νέες ευκαιρίες για ορισμένους κλάδους.
- Η εξασφάλιση ρευστότητας και η συγκράτηση δαπανών εφαρμόστηκαν από όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας με τα μεγαλύτερα ποσοστά να παρατηρούνται στο χονδρικό εμπόριο, στον τουρισμό, στις κατασκευές και στα τρόφιμα.

Ενέργειες για την αντιμετώπιση της πανδημίας

- Σε όλους σχεδόν τους κλάδους τις δύο πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν η **εξασφάλιση ρευστότητας** και η **συγκράτηση δαπανών**.
- Εξάιρεση αποτελεί ο κλάδος της **Πληροφορικής-Τηλεπικοινωνιών** όπου τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν η **ψηφιακή επιτάχυνση** (71%) και η **ανάπτυξη νέων προϊόντων/υπηρεσιών** (59,3%).

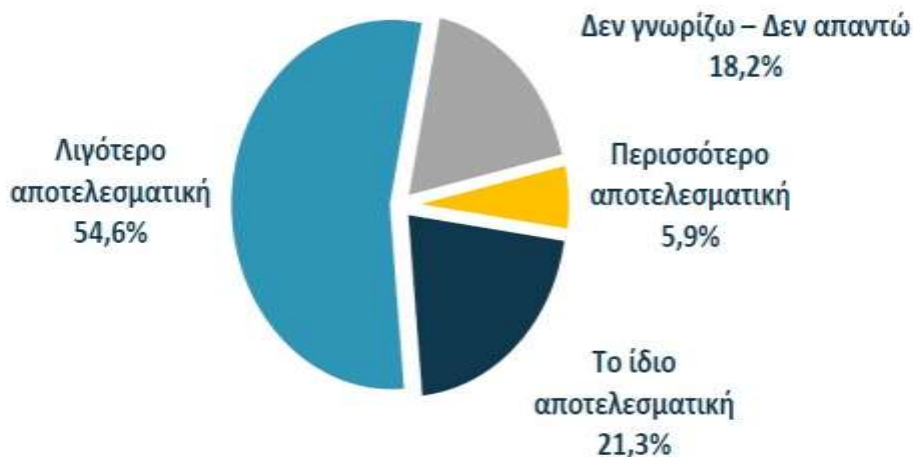
ICAP, 2020

- **Τηλεργασία:** οι επιχειρήσεις εμφανίζονται διστακτικές. Το 54,6% την θεωρεί λιγότερο αποτελεσματική σε σχέση με την φυσική παρουσία στο εργασιακό χώρο, ενώ το 43% υποστήριξε ότι δεν θα την διατηρήσει με το πέρασμα της πανδημίας. Τα μεγαλύτερα ποσοστά διατήρησης της εντοπίζονται στους κλάδους πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, καθώς 1 στις 2 επιχειρήσεις δηλώνουν ότι θα την συνεχίσουν και στον κλάδο των υπηρεσιών.

Αποτελεσματικότητα της Τηλεργασίας

- Η πλειοψηφία των εταιρειών (54,6%) θεωρεί ότι η τηλεργασία είναι **λιγότερο αποτελεσματική** σε σχέση με την εργασία στο γραφείο.
- Μόλις το 5,9% πιστεύει ότι είναι περισσότερο αποτελεσματική.

Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε ότι είναι η τηλεργασία σε σχέση με την εργασία στο γραφείο;

- Ως προς τις πιστώσεις, το 37.3% δεν θα προβεί σε αλλαγές προς την πιστωτική πολιτική, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των λοιπών επιχειρήσεων μείωσε το όριο πιστώσεων αλλά και τον χρόνο πιστώσεων.
- Σημαντική αύξηση το 2020 παρουσιάζουν οι επισφάλειες αφού το 33% αυτών ξεπερνούν το 5% των συνολικών πωλήσεων από το 26% που ήταν το 2019 με τα σοβαρότερα προβλήματα να παρουσιάζονται στους κλάδους του Τουρισμού και των Υπηρεσιών.
- Προτεραιότητες των επιχειρήσεων για την επόμενη 3ετία
  - 1) Βελτίωση εσωτερικών διαδικασιών
  - 2) Επενδύσεις στην τεχνολογία για εφαρμογές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου
  - 3) Εμπλουτισμός και ενημέρωση της βάσης δεδομένων των πελατών.
- Ωστόσο τα 2/3 των επιχειρήσεων εκφράζουν την ανησυχία τους για την μείωση του κύκλου των εργασιών τους(65%), προβληματίζονται για το οικονομικό περιβάλλον(53%) και για την έλλειψη ρευστότητας τους(48%).
- Τα μέτρα που θα υιοθετήσουν οι επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης ,το 48,3% δηλώνει ότι θα μειώσουν Α) τον χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων τους, θα αυξήσουν Β) τον τραπεζικό δανεισμό, θα αναστείλουν Γ) το επενδυτικό τους πλάνο , θα προβούν σε Δ) σύναψη συμφωνιών με τους προμηθευτές τους, ώστε να πετύχουν την αύξηση της πίστωσης.
- Επενδυτικό πλάνο εταιρειών
  - Το 55,6% σκοπεύει ή έχει αναστείλει το επενδυτικό τους πλάνο μέχρι τα τέλη του έτους. Το μεγαλύτερο ποσοστό αναστολής εμφανίζει ο κλάδος του τουρισμού(55%) και ακολουθεί ο κλάδος του λιανικού εμπορίου(37%) και μικρότερο ποσοστό παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (12%).
  - Η ανάκαμψη των εταιρειών ως προς το κύκλο εργασιών τους θα συμβεί(αναμένεται) μετά από 2 ή 3 χρόνια, το 65,6%, οι 2 στις 3 εκτιμούν ότι οι πωλήσεις τους θα επανέλθουν το 2022.
  - Για την επιστροφή της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα στην προ COVID-19 εποχή το 34% θα χρειαστεί τουλάχιστον 2 χρόνια. Στον κλάδο του τουρισμού οι 6 στις 10 επιχειρήσεις εκτιμούν ότι θα χρειαστεί πάνω από 18 μήνες για να επανέλθουν στις χρονιές του 2018,2019. Ακριβώς την ίδια εκτίμηση για τον κύκλο εργασιών τους αναφέρουν οι επιχειρήσεις του κλάδου της πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τα δεδομένα που είναι περισσότερο αισιόδοξα την περίοδο που διανύουμε λόγω της αύξησης ζήτησης στους εν λόγω κλάδους.
- ΣΥΝΟΨΙΖΟΝΤΑΣ
  - Τα 2/3 των ερωτηθέντων επιχειρήσεων (67%) θεωρούν ότι οι συνέπειες της πανδημίας στην ελληνική οικονομία θα είναι ίσως και μεγαλύτερες των συνεπειών της κρίσης της περιόδου 2009-2013. Οι 8 στις 10 θεωρούν ότι οι συνέπειες θα είναι μεγαλύτερες και 1 στις 4 θεωρούν ότι θα είναι μικρότερες.

- **Κυβερνητικά μέτρα στήριξης επιχειρήσεων και εργαζομένων**

- 1^ο Lockdown:

- Ενίσχυση του συστήματος υγείας, με τουλάχιστον 200 εκατ. ευρώ, επιπλέον του υφιστάμενου Προϋπολογισμού.
- Δυνατότητα άδειας ειδικού σκοπού, το κόστος της οποίας θα επιμεριζόταν μεταξύ του Δημοσίου, της επιχείρησης και του εργαζόμενου, καθώς και τη νομοθέτηση διευκολύνσεων πρόσβασης στην εργασία, μέσω ευελιξίας ως προς τα ωράρια και διευκόλυνση της εξ αποστάσεως εργασίας.
- Οι επιχειρήσεις ανέστειλαν για 4 μήνες, δηλαδή έως 31 Ιουλίου τη καταβολή -χωρίς τόκους και προσαυξήσεις- των οφειλών Μαρτίου, για Φ.Π.Α., για βεβαιωμένες οφειλές στις Δ.Ο.Υ. ή τα Ελεγκτικά Κέντρα και για δόσεις που αφορούν ρυθμίσεις προηγούμενων οφειλών.
- Για τους αυτοαπασχολούμενους, ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις που πλήττονταν (π.χ. δικηγόροι), για το διάστημα 15 Μαρτίου – 30 Απριλίου, δόθηκε, στις αρχές Απριλίου, ενίσχυση 800 ευρώ. Η ρύθμιση περιλάμβανε και τα φυσικά πρόσωπα που ήταν μερικώς απασχολούμενοι εφόσον δεν είχαν άλλη πλήρη απασχόληση.
- Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων προχώρησε σε άμεση αποπληρωμή όλων των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του Δημοσίου προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, επιστρέφοντας τα ποσά όλων των υπό έλεγχο υποθέσεων, ύψους έως 30.000 ευρώ. Από 25 Φεβρουαρίου, ημερομηνία έκδοσης της πρώτης Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, έως 13 Μαρτίου, είχαν επιστραφεί 218 εκατ. ευρώ.
- Μείωση του Φ.Π.Α. στο 6%, από 24%, σε προϊόντα που θεωρήθηκαν απαραίτητα για την προστασία από τον κορωνοϊό όπως μάσκες και γάντια, αντισηπτικά διαλύματα, μαντιλάκια και άλλα παρασκευάσματα, σαπούνη και άλλα παρασκευάσματα για την ατομική υγιεινή, αιθυλική αλκοόλη, εφόσον χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη από τη βιομηχανία για την παραγωγή αντισηπτικών.
- Αναφορικά με τα ασφαλιστικά ταμεία τέθηκε σε αναστολή η καταβολή ασφαλιστικών εισφορών μηνός Φεβρουαρίου, για 3 μήνες, χωρίς τόκους και προσαυξήσεις σε μισθωτούς επιχειρήσεων που πλήττονταν. Επίσης ανεστάλη η καταβολή δόσεων για ρυθμίσεις προηγούμενων οφειλών σε ασφαλιστικά ταμεία για 3 μήνες για όλες τις επιχειρήσεις που πλήττονταν.

- Χρηματοδότηση των επιχειρήσεων με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής συνολικού ύψους 1 δισ. ευρώ. Για την χρηματοδότηση κάθε επιχείρησης με τη μορφή αυτή, θα λαμβάνονταν υπόψη η μείωση του τζίρου της, καθώς και το μισθολογικό και μη μισθολογικό κόστος των εργαζομένων. Προϋπόθεση και σε αυτή την περίπτωση ήταν, η διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας.
- Χορηγήθηκαν νέα επιχειρηματικά δάνεια ύψους 2 δισ. ευρώ από τις τράπεζες μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.
- Χορηγήθηκαν 1,8 δισ. ευρώ μέσα από το Ειδικό Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Ταμείο που δημιουργήθηκε για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εξάπλωσης του κορωνοϊού. Η αξιοποίηση των σχετικών πόρων θα ήταν άμεση. Επιπλέον, ενισχύθηκε η ρευστότητα των επιχειρήσεων, με τον βέλτιστο συνδυασμό πόρων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, το ΕΣΠΑ, την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα και τον Όμιλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, κατά τρόπο που να διασφαλιστεί η μέγιστη μόχλευση.
- Σύσταση εγγυοδοτικού μηχανισμού για χορηγήσεις δανείων κεφαλαίου κίνησης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έως 3 δισ. ευρώ, καθώς και για δάνεια επενδυτικού σκοπού που θα άγγιζαν τα 500 εκατ. ευρώ.
- Αύξηση πόρων κατά 250 εκατ. ευρώ του Ταμείου Επιχειρηματικότητας της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας για την χορήγηση νέων δανείων σε επιχειρήσεις που πλήττονταν από τον κορωνοϊό με επιδότηση 100% του επιτοκίου για δύο μήνες.
- Επιδότηση επιτοκίου ενήμερων επιχειρηματικών δανείων για 3 μήνες για τους κλάδους για τους κλάδους της οικονομίας που πλήττονταν άμεσα από τον κορωνοϊό. Σε περίπτωση που η κρίση συνεχιζόταν, το μέτρο θα μπορούσε να επεκταθεί περαιτέρω χρονικά.
- Αναστολή από τις τράπεζες έως τον Σεπτέμβριο, των πληρωμών χρεολυσίων για τις συνεπείς επιχειρήσεις.

- 2^ο Lockdown:
- Οι εργαζόμενοι επιχειρήσεων-εργοδοτών, ανά την επικράτεια, που πλήττονται σύμφωνα με τη διευρυμένη λίστα ΚΑΔ Απριλίου, δύνανται να τεθούν σε προσωρινή αναστολή σύμβασης εργασίας. Συνεπώς, είναι δικαιούχοι αποζημίωσης ειδικού σκοπού, αναλογικά με το διάστημα που τίθενται σε αναστολή. Για το ανωτέρω χρονικό διάστημα, καλύπτονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, αναλογικά, και όλες οι ασφαλιστικές εισφορές, υπολογιζόμενες επί του ονομαστικού μισθού. Κόστος: 675 εκατ. ευρώ, μόνο για το μήνα Νοέμβριο.
- Μία πρόσθετη πολιτική επιλογή οικονομικής ενίσχυσης των εργαζομένων, ενόψει των εορτών είναι πως οι εργαζόμενοι των επιχειρήσεων που τίθενται σε αναστολή κατά τον μήνα Νοέμβριο, θα λάβουν, εντός Δεκεμβρίου, αντί για 534 ευρώ, 800 ευρώ, υπολογιζόμενο αναλογικά για τις ημέρες που τέθηκαν σε αναστολή. Η εφάπαξ αυτή οικονομική ενίσχυση στους εργαζόμενους είναι επιπλέον της κάλυψης του δώρου Χριστουγέννων. Κόστος: 215 εκατ. ευρώ.
- Για τις επιχειρήσεις που αναστέλλεται η λειτουργία τους με εντολή δημόσιας αρχής, στις οποίες περιλαμβάνεται πλέον το λιανεμπόριο και άλλες δραστηριότητες, δίνεται η δυνατότητα αναστολής καταβολής του ΦΠΑ μέχρι τις 30 Απριλίου 2021. Η εν λόγω οφειλή θα αποπληρωθεί σε 12 δόσεις με μηδενικό επιτόκιο, ή 24 δόσεις με επιτόκιο 2,5%, από τον Μάιο του 2021 και έπειτα. Κόστος: 230 εκατ. ευρώ.
- Για τις επιχειρήσεις που αναστέλλεται η λειτουργία τους με εντολή δημόσιας αρχής, στις οποίες περιλαμβάνεται πλέον το λιανεμπόριο και άλλες δραστηριότητες, δίνεται η δυνατότητα αναστολής πληρωμής των δόσεων ρυθμισμένων φορολογικών και ασφαλιστικών οφειλών, πληρωτέων τον μήνα Νοέμβριο. Η αποπληρωμή τους μετατίθεται σε αντίστοιχες δόσεις, στο τέλος τις ισχύουσας ρύθμισης. Κόστος: 66 εκατ. ευρώ.
- Για τους εργαζόμενους που η σύμβαση εργασίας τους τίθεται σε αναστολή, ανά την επικράτεια, δίνεται η δυνατότητα αναστολής πληρωμής των δόσεων ρυθμισμένων φορολογικών οφειλών, τον μήνα Νοέμβριο. Η αποπληρωμή τους μετατίθεται σε αντίστοιχες δόσεις, στο τέλος τις ισχύουσας ρύθμισης. Κόστος: 27 εκατ. ευρώ.
- Συνεχίζεται η αναστολή πληρωμής δόσεων τραπεζικών δανείων, με βάση τη διευρυμένη λίστα ΚΑΔ Απριλίου, σε συνεννόηση με την Ελληνική Ένωση Τραπεζών, έως το τέλος του έτους.
- Επέκταση όλων των επιδομάτων ανεργίας που έληξαν και λήγουν τους μήνες Σεπτέμβριο, Οκτώβριο, Νοέμβριο και Δεκέμβριο, κατά 2 μήνες. Κόστος: 308 εκατ. ευρώ.

• Αξιοποίηση μέτρων του κράτους

- Οι 2 στις 3 επιχειρήσεις (65,1%) έχουν αξιοποιήσει τα μέτρα του κράτους για την ενίσχυση και στήριξη των εργαζόμενων με σημαντικά ποσοστά να παρατηρούνται στους κλάδους του Τουρισμού, τροφίμων-ποτών και κατασκευών, όπου το ποσοστό ξεπερνάει το 70%.
- Οι μισές επιχειρήσεις αξιοποίησαν δύο συγκεκριμένα μέτρα του κράτους, τον δανεισμό με την εγγύηση ή την ενίσχυση του Ελληνικού Δημοσίου και αναστολή συμβάσεων των εργαζομένων.
- Το 45% των επιχειρήσεων αξιοποίησε την αναστολή πληρωμής φόρων και ασφαλιστικών εισφορών.
- Ειδικά για τον περιορισμό του λειτουργικού κόστους και την τόνωση κερδοφορίας:
- Το 31% συμμετέχει στο πρόγραμμα πληρωμής μειωμένου ενοικίου και το 30,4% διαπραγματεύτηκε τη μείωση του ενοικίου των ακινήτων τους.
- 1 στις 4 επιχειρήσεις ή μείωσε ή σκοπεύει να παύσει τις συμβάσεις με τους εργαζόμενους για να περιοριστούν τα λειτουργικά κόστη
- Γ) 1 στις 4 επιχειρήσεις διατηρεί ή θα διατηρήσει την αναστολή συμβάσεων εργασίας